

Arbeids- og sosialdepartementet

PB 8030 Dep.
0030 OSLO

2005D 3595 24
867.61 23.12.05
AMS

Vår saksbehandler:

Kopi til

Vår dato
22.12.2005

Vår referanse
2005/00088

Deres referanse

Høring - allmenngjøringsloven

Vi viser til departementets brev av 22. september 2005 vedlagt rapport om evaluering av lov om allmenngjøring av tariffavtaler mv.

Unio viser til at evalueringsrapporten ble utarbeidet av departementet før regjeringsskiftet i høst og at flere av departementets vurderinger er preget av den forrige regjeringens holdning til disse spørsmålene. Unio ønsker at allmenngjøringsloven skal gjøres til et mer effektivt redskap i kampen mot sosial dumping. Skal vi få til det må virkemidlene gjøres flere og bedre.

Sosial dumping av lønns- og arbeidsvilkår for utenlandske arbeidstakere som jobber i Norge har flere sterkt uheldige sider. Det rammer den enkelte arbeidstaker, det undergraver tariffavtalenes stilling og det bidrar til uheldige konkurransemessige vridninger for norske virksomheter. Vi har ingen tradisjon for en lovfestet minstelønn i Norge. Lønnsforhold skal reguleres av partene i tariffavtaler. På denne bakgrunn blir det viktig å ha en effektiv allmenngjøringslov.

Unio mener at følgende forhold bør endres for at allmenngjøringsloven skal bli et bedre virkemiddel i kampen mot sosial dumping:

Vilkår for allmenngjøring

Allmenngjøringsloven § 1-1 sier bl.a. at formålet med loven er å "... hindre at arbeidstakere utfører arbeid på vilkår som samlet sett er påviselig dårligere enn hva som er fastsatt i gjeldende landsomfattende tariffavtaler ...".

Unio viser til at uttrykket "påviselig dårligere" av enkelte brukes som argument for å svekke lovens effektivitet i kampen mot sosial dumping. Slik loven i sin tid ble vedtatt vil vi understreke at denne ordlyden ikke skal tolkes som et vesentlighetskrav i den forstand at lønningene er så så mye lavere eller at andre bestemmelser overskrides i vesentlig grad. Med "påviselig" skal det ikke menes noe annet enn at det påvises at vilkårene er dårligere. Dette er etter Unios mening også i tråd med flertallets syn den gang loven ble vedtatt. Det ble da uttalt at uttrykket "påviselig" ikke

hadde et materielt innhold, og at det ikke er et kvalifikasjonskrav, men et beviskrav for å hindre at det fremmes unødige saker.

Unio ber regjeringen klargjøre overfor stortinget hva som menes med formålsbestemmelsen på dette punktet i sitt videre arbeid med allmenngjøringsloven. Et alternativ til en slik klargjøring kan være å bytte ut "påviselig" i formålsparagrafen med en setning som sier at formålet er å "... hindre at arbeidstakere utfører arbeid hvor det samlet sett sannsynliggjøres at vilkårene er dårligere enn hva som fastsettes i gjeldende landsomfattende tariffavtaler ...".

Dokumentasjonskrav og opplysningsplikt

Unio mener at dokumentasjonskravet i loven er unødvendig strengt. Formålet med kravet var å unngå åpenbart unødige begjæringer. Erfaringene så langt har vist at så ikke er tilfelle.

Mange virksomheter unnlater å oppfylle opplysningsplikten når Tariffnemda gjør sine undersøkelser. Unio mener at dette vanskeliggjør nemdas arbeid, men at det også må antas å være et klart uttrykk for at flere ikke ønsker å gi opplysninger fordi det ville avsløre sosial dumping. Unio mener at manglende oppfyllelse av opplysningsplikten bør kunne anses som om dokumentasjonskravet er oppfylt.

Innsynsrett

For at lovens formålsbestemmelse skal etterleves og kunne håndheves på en effektiv måte, bør de organisasjoner som er gitt rettigheter ihht loven gis en innsynsrett hos arbeidsgiver vedrørende lønns- og arbeidsvilkår. Der den angjeldende fagforening har tariffavtale kan en utvidet innsynsrett gis den lokale fagforeningen, i virksomheter uten tariffavtale kan de sentrale organisasjonene gis en slik rett på sine bransjeområder. Dette vil på en bedre måte kunne sikre berettigede krav og lette arbeidet for Tariffnemda. Unio viser også til at Arbeidstilsynet anbefaler en slik utvidet innsynsrett for fagforeningene.

Er forskrift i medhold av loven først gitt, er det av avgjørende betydning at innsynsretten overfor arbeidsgiver også gjøres gjeldende for kontroll av at denne etterleves. Skal bestemmelsen om boikott få noen selvstendig betydning må organisasjonen gis rett til innsyn etter skriftlig krav. Unnlatelse eller mangelfull besvarelse fra arbeidsgiver bør gi rett til å iverksette sanksjoner.

Tilsyn og sanksjoner

Loven åpner i dag for at overtredelse av Allmenngjøringsloven kan møtes med boikott eller politianmeldelse. Politiet har selv uttalt at de ikke kan prioritere slike anmeldelser, videre vil politianmeldelser i disse sakene være lite effektive, arbeidstakere som utsettes for sosial dumping og de virksomheter som står for lovbruddene vil i de fleste tilfeller være "forduftet" før en anmeldelse følges opp.

Unio mener at tilsynsansvaret og sanksjonsmidlene må legges til en myndighet, den myndighet som er virksomhetene nærmest og som allerede har fått tilsynsansvaret.

Unio mener at Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet må få adgang til å ilegge tvangsmulkt der virksomheter unnlater å gi eller gir ufullstendige opplysninger og ved manglende etterlevelse av vedtak om allmenngjøring. Unio mener ikke at Tariffnemda skal ha en slik kompetanse. Det må være de som har tilsynsoppgaven som også må ha tvangsmidlene.

Boikott

Unio mener at adgangen til lovlig boikott av virksomheter som ikke følger norske lønns- og arbeidsforhold bør utvides. Det må lovfestes en adgang til sympatiaksjoner til støtte for slike aksjoner og til støtte for boikott med hjemmel i allmenngjøringsloven.

ILO-konvensjon 94

ILO-konvensjon 94 om arbeidsklausuler i offentlige virksomheter er gjennomført ved et rundskriv fra Moderniseringsdepartementet av 16. juni 2005. Implementeringen er avgrenset til kontrakter der staten er kontraktspart, og den er avgrenset til området tjenester og bygge- og anleggsarbeid som overstiger terskelverdiene i EØS, for tiden 1,15 mill kroner for tjenester og 38,55 mill kroner for bygge- og anleggsarbeid.

Unio mener at det offentlige må gå foran på en langt mer offensiv måte ved å stille krav som favner alle områder og som omfatter ikke bare staten ved sentraladministrasjonen, men ytre etater, statlige virksomheter, statlige selskaper, aksjeselskaper der staten har flertallsinteresser og hele kommunesektoren og virksomheter som driver med offentlig støtte. Videre må terskelverdiene settes betydelig lavere.

Byggherreansvar

Unio mener at det er behov for regler som pålegger byggherre gjennom kontrakt med underleverandører og underentreprenører å sikre at alle arbeidstakere får norske lønns- og arbeidsvilkår. En slik regel vil være et effektivt virkemiddel mot sosial dumping. Vi viser også til at Arbeidstilsynet har foreslått en slik regel.

Kontraktører og enkeltmannsforetak

Den individuelle arbeidsinnvandringen har økt kraftig de siste årene. Selvstendige og enkeltmannsforetak utfører arbeid for leverandører og entreprenører side om side med ordinært ansatte. Det er ofte bare formalitetene som skiller den ansatte og kontraktøren. I dag kan bare de ansatte omfattes av et allmenngjøringsvedtak. Kontraktørene kan holdes utenom. Unio mener at virkeområdet for Allmenngjøringsloven må utvides slik at kontraktørene og enkeltmannforetakene omfattes av et allmenngjøringsvedtak. En enkel og effektiv avgrensning av en slik utvidelse kan for eksempel være at enkeltmannsforetak og kontraktører som jobber på arbeidsplasser med mer enn 5 ansatte skal omfattes av allmenngjøringen. Vi anser dette for en enklere måte å komme deler av de uheldige sidene av kontraktørvesenet til livs enn å gå veien om å utvide arbeidstakerbegrepet, noe som i seg selv også er ønskelig, men antakelig vil kreve grundigere lovmessige forberedelser.

Unio anser det som noe kuriøst at høringsnotatet gir en liten åpning for at andre enn arbeidsgiver skal ha plikter etter allmenngjøringsloven, men at det ikke foreslås noen plikt til å sanksjonere eventuelle manglende overholdelse av slike kontraktklausuler, se høringsnotatet side 59.

Tvister

LO og NHO har etablert en egen nemnd for løsning av tvister om hvilke tariffavtaler som gjelder for bestemte arbeider eller bedrifter. Unio kan ikke se noen grunn til at tvister om virkeområdet til

en allmenngjøringsforskrift skal legges til egen nemnd mellom LO og NHO, slik NHO tidligere har foreslått. Vi kan ikke se at behandlingen i Tariffnemnda sammenholdt med nemndas synspunkt vedrørende fortolkningen av lovens omfangsbestemmelse tilsier at det er behov for endring. Det er imidlertid grunn til å påpeke at det burde være Arbeidsretten som behandlet tvister etter loven, da disse er nært knyttet til fortolkningen av tariffavtalen mellom partene.

Fortsatt allmenngjøring

Etter dagens lov gjelder en forskrift om allmenngjøring så lenge tariffavtalen gjelder. Unio mener som et minimum at et allmenngjøringsvedtak bør gjelde ut det året tariffavtalen utløper slik at partene kan få bedre tid på å fremme nytt krav om allmenngjøring etter at ny tariffavtale er framforhandlet.

Et hovedproblem i forbindelse med fortsatt allmenngjøring er at loven fortsatt stiller krav om at vilkårene for allmenngjøring skal være tilstede. Et vedtak om allmenngjøring vil forhåpentlig gjøre forholdene bedre slik at vilkåret for fortsatt allmenngjøring blir vanskeligere å dokumentere. Hvis det skal føre til at fortsatt allmenngjøring ikke vedtas, vil vi kunne få en situasjon hvor en bransje igjen legges åpen for sosial dumping, for så senere å komme i en situasjon hvor nye krav må fremmes osv. Unio mener at vilkåret om "påviselig dårligere" i disse tilfellene ikke bør gjelde. Et sannsynlighetskrav i lovens formål ville også gjøre en slik endring mer fornuftig. Et alternativ kan være at Tariffnemnda ad eget initiativ, slik den har adgang til, sørger for videreføring av allmenngjøringsvedtak i spesielt utsatte bransjer.

Vennlig hilsen
Unio

Anders Folkestad
Leder

Erik Orskaug
Sjeføkonom